

Column

De evolutie van schoonheid

ROB BUTTER
IS FREELANCE
WETENSCHAPSJOURNALIST
EN MAAKT NATUURREPOR-
TAGES VOOR ONDER
ANDERE VROEGE VOGELS,
TROW, VOGELS+ EN
SOVON-NIEUWS.

Fitis | 53 | 3 | 2017

Een blik op de statistieken van waarneming.nl leert dat september een piekmaand is voor de trek van de Boerenzwaluw. Nog even kun je van hun acrobatiek genieten, voor ze en masse naar Afrika zijn vertrokken. Op het moment van schrijven vliegt boven mijn huis een groepje van een stuk of vijftien 'boertjes', ogenschijnlijk op jacht naar insecten. Op een meter of vijftig van mijn huis staat een oude Heemstedse stadsboerderij. De betreffende melkveehouder heeft een paar jaar terug al zijn vee naar het andere eind van het dorp gebracht. Ongetwijfeld zal dat zijn weerslag hebben gehad op de hoeveelheid insecten, maar nog steeds oefenen de stallen een grote aantrekkingskracht uit op de zwaluwen. De aanwezigheid van een stuk of wat paarden en de bijbehorende mest en vliegen zal daar vast bij helpen.

Met de insectenjacht van die Boerenzwaluw is iets vreemds aan de hand. Nauwkeurig experimenteel onderzoek, waarbij stukjes van de staart werden afgeknipt of aangeplakt, heeft al verschillende keren laten zien dat een langere staart voor mannetjes nadelig is voor het jagen op insecten. Het is aerodynamisch gewoon onhandig, zo'n lange sliert aan je kont. Weg wendbaarheid. Tegelijk zijn mannetjes met een langere staart wél meer in trek bij de vrouwtjes. In zijn boek 'The evolution of beauty' schrijft de Yale-ornitholoog Richard Prum hoe hij denkt dat dat zo is gekomen. Anders dan de klassieke evolutieer doet geloven, spreekt er volgens hem geen enkel meetbaar voordeel uit het hebben van een langere staart. Het bewijst niet dat de man in kwestie sterker is, dat zijn afweer tegen parasieten beter is, of welk voordeel in fitness dan ook. Nee, zegt Prum, het is puur en alleen aan de esthetische voorkeur van de vrouwen te danken dat de mannen een steeds langere staart hebben gekregen. Prum heeft dat overigens niet direct aan Boerenzwaluwen onderzocht maar aan Manakins, een extreem gekleurde groep zangvogels uit Midden- en Zuid-Amerika. De Roodkopmanakin combineert een even prachtig als 'nutteloos' verkleed ook nog eens met een geweldige 'moonwalk'. (zoek op 'manakin moonwalk' op youtube, en vermaak je!)

Veel van wat wij zo aantrekkelijk vinden aan het kijken naar vogels is volgens Prum dus totaal 'nutteloos'. De vrouwtjes vinden het mooi en de mannen trappen er massaal in. Denk daar eens aan wanneer de laatste Boerenzwaluwen straks ons luchtruim weer voor een maand of wat verlaten. Rond april zijn ze weer terug.

■ *Rob Buter*

167